

היכל המשפט

גיליון 14 – תשרי תשפ"ה

מתוך שיעורי הפרקטיקה של רבני בית הדין שליט"א

היכל המעשה

סמכות בית הדין בענייני השקפה ולמיגדר מילתא

פסק דין הקורא שלא לשכור דירה ביותר מסך מסויים, האם זה מחייב את השוכר או המשכיר, והאם זה מבטל הסכם שכירות שכבר נחתם ■ האם בסמכות בית הדין לרדוף על כספי ציבור כגון למי שייך מבנה בית כנסת ציבורי, מיהו התובע ומיהו הנתבע ■ האם ציבור יכול לסלק מנהל מוסד, ולעניין מה הוא נחשב כדיון ■ ממון השותפים האם נחשב כממון הציבור.

ועונשין לצורך שעה וע"ש כל הסימן, ודווקא גדול הדור או שהמהום רבים עליהם. וכן מצוינו שיש כח ביד כ"ד לקבוע תקנות, ויש להם תפקיד זה גם בזמנינו.

באחת הקהילות החליט רב הקהילה לקראת ראש השנה כי אחר שמחירי הדירות באזור הקהילה בימי החגים מרקיעים שחקים, הרי שאין לחברי הקהילה לשכור דירות יותר מסך מסויים, הוראה זו חלה גם למפרע על כאלו שכבר שכרו.

ולמעשה כל ב"ד שהציבור קיבלו אותם אליהם יש להם סמכות זו, ואף שלאחר זמן נתרבו דיורים, מכל מקום מחוייבים הם לציית לפסק הדין, ולקבל על עצמם את התקנות, וקמא קמא בטיל. ובפשוטות גם רב עיר דינו כב"ד.

ולא זו בלבד שמחוייבים היחידים לקבל את תקנות בית הדין, אלא שיש חיוב על ב"ד להעמיד הדת על

אחד מבעלי הדירות שנפגע קשות מהוראה זו פנה לאחד מבתי הדין על מנת לתבוע את רב הקהילה על ההיזק שנגרם לו בגינו.

מבלי להיכנס לדיון זה המתנהל בימים אלו, יש לרדוף באופן כללי האם לב"ד יש סמכות לתקן לטובת הציבור. זה פשוט שכל הדיון מתייחס רק לבית דין קבוע כלומר שיושב באופן קבוע לטובת הציבור והציבור באים אליו, והציבור רואה ומכיר בו כבית דין.

למעשה מצוינו בזה ארבעה סוגי תקנות:

א. תקנות שהב"ד עצמם מתקנים, ויש להם כח ותוקף, כגון למיגדר מילתא או הפקר ב"ד הפקר.

ב. תקנות בני העיר, וגם אלו מקבלים תוקף ב"ד, מקור לזה מבואר בב"ב: ח' ו'רשאים בני העיר לקבוע שיערים ולהסיע על קיצתן וכו' וברש"י דר"ל שיכולים לקבוע כמה מידת העיר ולקנוס העובר על דתם. וכן בס"י ר"ל'א יש רשות לבני העיר לתקן שלא יקחו פועלים יותר מסך מסויים, ונחלקו האחרונים אם הוא דין דאורייתא או מדרבנן, דעת החו"א ב"ב ס' ה' שהוא תקנת חכמים דציבור כב"ד, אולם דעת החת"ס שהוא דאורייתא, ומוכיח מהרמ"א בתשובה סי' י' דבן נח נהרג על תקנות בני העיר, ומוכיח גם מהרמב"ן על שפשתם צדק בין אחיהם וכו', ושם שלום חק ומשפט. אך אם יש ב"ד צריך שב"ד יאשרו.

ג. תקנת בני אומנות, כגון ספרים שעשו תקנה הדדית וכן אופי מצות ומוניות, וגם בזה אמרו בב"ב ט. דטבחית מתא יכולים לתקן שלא ישחטו א' ביום של חבירו, ורק אם אין שב"ד שיתן לזה תוקף. [לעניין עירייה הובאה דעת הרב סילמן שאינם ז' טובי העיר].

ד. תקנות שלא נתקנו ע"י שום אחד אבל כך נהגו, כגון אם לחפות את הקירות של הכניסה בשיש, וכתב החו"א דמה שמנהג מחייב הוא מכח דהוי כמו ב"ד, ומוכיח מב"ק קטז: בשיירא שהולכת ברה"ר גובין לפי נפשות וכו', ולא ישנו מנהג החמרים וכו', והקשה ממ"נ אי איכא מנהג מ"ט תני רישא כמה משלם, ותני דקמ"ל דמה שהרוב כופה מיעוט הוא רק כשאין מנהג. ובהוצאות קבועות השעם הוא משום דע"ד כן נשתתפו. ועיין נה"מ סי' קס"ד. גדר אבן או מצלמת אבטחה הוא שמירה. אבל לעשות גינה וכו' תלוי במנהג, ואפילו המיעוט כופה את הרוב לעשות כפי המנהג. [ולא דמי כל זה לתמ"א 38 שהוא לקחת את ביתו עצמו ולהחריבו ולהוציא משם, דבזה אין שום היתר לגנוב ביד פרטי בשביל זה, ואסור לדייר פרטי לחתום דמסייע לעוברי עבירה].

כח ב"ד

באופן כללי ב"ד נועד לבידור ומשפט, 'שמוע בין אחיהם ושפשתם צדק', אלא שחזונו כאן דיש כח לב"ד גם לפקח על בין אדם למקום ועל בין אדם לחבירו, כדאיתא בשו"ע סי' ב' דמכין

תילה, וכל שהציבור מינה אותם זה נותן להם כח לדורות עולם, ודבר פשוט שכל מה שיש בידם זה רק לתקן תקנות שהציבור יכול לעמוד בהם, ואם לא עמדו רוב הציבור בזה בטלה תקנתם.

חסידות

תקנת חסידות דינה כתקנת בני אומנות המתקנים, שמחייב את אותם בני אומנות.

ב"ד לעניינים רוחניים

במקרה אחר פנה בעל עסק לרב העיר בטענה שזה מקפח את פרנסתו אחר שהוציא תקנות לעסקים ומי שלא עומד בהם, אינו 'מאושר', למעשה מצוינו לזה שתי מקורות, התשב"ץ בחוט המשולש בס"י נ"ב בת"ח שפתחו לידו בית הטבחים ודבורם מפריע לו משום ניבול פה יכול לעכב עליהם דהוי כקוטרא ובית הכסא, והזינן דנוק רוחני נחשב נזק. הגר"ח פלאגי' ברוח חיים אות ז' שמשכיל א' שכר בית ללמד בו כרצונו שיכולים השכנים לעכב על זה. וב"ד של העיר קובעים מה הוא נזק רוחני.

תוקף הציבור כב"ד – ותוקף מרא דאתרא

יעוי' ברמ"א הל' עדות ובפ"ת, מה התוקף של הציבור כב"ד, ומה כח בני אומנות לתקן תקנה, ומה דין חוקי הציבור וממון הציבור וממוני הציבור.

למעשה נושא זה של תקנות הציבור נוגע בהרבה דברים ולא רק בממונות. ונתבאר לעיל דכח ב"ד נלמד מושמרו את משמרתו עשו משמרת למשמרתו ויש כח לב"ד לענוש ככל הנראה להם

הצדק העליון

● דבר העורך

● היכל המעשה

● מהנעשה והנשמע

● שואל בעניין

● היכל הצדק

● הלכה ומעשה – מדור חדש

● שו"ת עם רבני בית הדין

דבר האורח

מה חטאו הערבות – האם מצטער כחולה

אחת התופעות המעניינות בחג הסוכות זה לראות את אותם המהדרים במצוות שהשקיעו מיטב כספם ברכישת אתרוג נקי ומרהיב ביופיו, לולב ירוק וסגור עד קוצו, גם בהדסים אינם מקמצים בשילוש ובשיעורו, ובהגיע יום שלישי של חוה"מ פני הערבות אותם ניתן לרכוש בכמה פרוטות, אינם כתמול שלשום, פעמים הם כמושות, פעמים אף יבשות לגמרי, ממש בלי טעם ובלי ריח, תופעה זו אנו מוצאים גם בהתנהלות היומיומית שלנו, אתם בטח מכירים את המצב בו אתם עומדים בתור לקופה, וכל פעם שאדם חדש מגיע, הוא מנסה להשתחל קדימה. בשעת נעילה, כשאנו אומרים למען נחדל מעושיך ידינו, אנו נוטים לחשוב על גבנים מתוחכמים, על אנשים שמרוויחים את לחמם בדרכים לא הגונות. אך לעיתים, אנו שוכחים להביט סביבנו, אל הגניבות הקטנות והשכיחות שמלוות אותנו בכל יום.

כיצד יתכן אדם שמקפיד חלילה לא לנגוע בממון שאינו שלו, אך דווקא בעקיפת תור, ניתן למצוא אותו לא פעם מנצל את חולשתו של הזולת כדי להקדים אותו ולהגיע ראשון, כמה פעמים אנו מנסים למצוא כל מיני טענות שונות ומשונות להתמקח עם בעל מלאכה ולהימנע מתשלום מלא על פעולתו.

דברים אלו כמוכּוּן נעשים מבלי שימת לב, ובוודאי אף אחד לא מתכוון לכך בכוונה תחילה, אך פעמים שהדבר נהיה חלק כל כך טבעי מהיום-יום שלנו, וצריך כל אחד לתת לב לנקודות אלו.

גם במקום העבודה פעמים שבשל ההרגל מזלזלים קצת בשימוש בטלפון ללא רשות מפורשת של בעל הבית. ואו שימוש בדפים ובמעטפות של המשרד לצרכים פרטיים, בשו"ע (שלז, כ) מוזהר הפועל שלא ייבטל מעט כאן ומעט כאן, אלא חייב לרדקק על עצמו בזמן, עד כדי כך מגיעים הדברים, שכת' השו"ע שהעובד צריך לישון ולאכול כראוי, שאם יהיה עייף או רעב נמצא גזול את מעסיקו.

באחד המקרים שהובאו לשולחן בית ההוראה שאל אדם כי מאחר ויש לו צער גדול ללכת לעבודה, הרי שהוא רוצה לקחת חופשת מחלה, כדיון מצטער שדינו כחולה, וזה עניין שצריך ליידיע את הציבור שמי שסופג את התשלום עבור ימי מחלה הוא המעביד ומשום כך נטילת חופשת מחלה ללא מחלה, יש בזה גזל גמור.

אך לא רק העובדים עלולים לחטוא בעושיך. גם המעסיקים צריכים להיזהר שלא לעכב או להמעיט משכר העובדים, שכן יש בכך כמה וכמה איסורים, כולל באיסורי אונאה. על המעסיק לנהוג בצדק ובהגינות כלפי עובדיו, ולהבטיח שקבלת השכר תהיה בזמן ובמלואה.

שלו רב למעלת כבוד הרבנים הגאונים שליט"א

יש לי ידיד טוב שהינו סוחר אתרוגים, למעשה ידידי הנ"ל חייב לי זה מספר שנים סך 550 ₪, כפי שצינתי חוב זה כבר קיים כמה שנים, השנה צץ לי רעיון שהרי מאחר והנ"ל סוחר אתרוגים, מן הסתם יהיה לו יותר קל לשלם לי החוב על ידי אתרוג, וכך מצאתי את עצמי עומד בביתו ומציע לו את הרעיון, הנ"ל נהנה מאוד מהרעיון, ותך כדי דיבור הוציא לי אתרוג מרהיב ביופיו, בטענו שאתרוג שכזה שוויו קרוב ל 1200 ₪, אני כמוכן שמחתי על המציאה כעל כל הון.

ידיד שחזה באתרוג בימי חג הסוכות, התפעל ליופיו ושאל אותי מהיכן רכשתי אתרוג זה, וכמה הוא עלה לי, סיפרתי לו דברים כהווייתן, מיד העיר הנ"ל את תשומת ליבי שיש כאן חשש ריבית, וכלל לא בטוח שקיימתי מצוות ד' מינים.

שאלתי האם אכן צדקו דבריו, כי לכאורה הגם שיתכן שבשעה שקיבלתי אתרוג שוויו היה קרוב ל 1000 ₪ מכל מקום בשעת קיום המצווה הרי ודאי שוויו פחות שהרי כמה שיותר קרוב לחג המחירים יורדים ואי"כ יצאנו דנים את הדברים.

תקציר השאלה מגיליון 12

בחור תפס מקום לחבירו, ומבוגר התיישב על המקום התפוס, כשעלה הבחור השני, טען ששכח את כרטיס הרב קו שלו בבית, וביקש רב קו מהמבוגר, לאחר ששילם הודיע למבוגר שאינו מתכוון לשלם עבור הנסיעה כי הוא לקח לו את המקום, בהמשך עלה פקח והבחור טען ששילם ברב קו של המבוגר, אך המבוגר טען ששני הנקובים שלו, ולכן נקנס הבחור, כעת תובע הבחור מהמבוגר את הנזק שנגרם לו.

תשובת הגאון רבי יוסף שלמה שלמן שליט"א

יש לדון מכמה צדדים ויש להאריך טובא, ואתנוב עיקרי העניין

א. האם כשהבחור שילם ברב קו, הנסיעה שייכת לנוסע והתשלום הוא שלו, והנפק"מ אם עלה כעת בנו של בעל הרב קו, ורוצה בעל הרב קו לחזור בו מהניסיעה. ועיני בחי"מ (פג, ב,ד) ויש לעי' אם יש כאן קניין, וצ"ל דכיון שהרגילות היא לקנות בדרך זו הרי זה או סייטומתא או אפילו קנין כסף, שהטענת הרב קו היא הלוואה לחברת ההסעות והתיקוף הוא מחילת המלוה וממילא איכא כאן קנין וקונה בפועל את הנסיעה או את מקום הישיבה, והכא שהרגילות שאחד יכול לשלם לחבירו ואכן משלמים אחד לחבירו ממילא הוי כמו הודיע למוכר.

ב. אמנם יש לדון דאחר שהנוסע אינו מתכוון לשלם לו, ה"ז גביה חובו בחזרה, וכיון שאומר לו שאינו מרשה לו להשתמש בתשלום והוא נותן את התשלום לאחר ממילא הרי זה כגביית חובו, ועיני בחי"מ (סי קד, ד) ובקצוה"ח שם שיכול לגבות אף בלא שומא, מאידך גיסא אפשר שכאן הגביה היא מהחברה ובידי הנוסע יש רק זכות הנסיעה כעת וזה לא שייך לגבות.

ומיהו יש לעיני הכא טובא דאף אם לא שילם עבור הנסיעה למה המשלם דיבר וגרם נזק לחבירו ולכאוי יש לו דין מוסר ממון ישראל לשלשון לתת לו קנס וכמו שכתוב בסי' שפ"ח סי' ב' דהאומר או מראה ממון חבירו לאנס תב לשלם לו כל נזקו והכא נמי למה אמר לפקח שהוא לא שילם.

ועי"ש סעיף י"ב מי שרוצה לברוח ולא לשלם לעובדי כוכבים מה שחייב, ואחד גילה הדבר, אין לו דין מסור, שהרי לא הפסידו רק שהוצרך לשלם מה שחייב, מכל מקום ברעה עשה דהוי כמשיב אבידה לעובד כוכבים; ואם גרם לו הניזק, חייב לשלם לו מה שגרם לו וכתב הסמ"ע ס"ק לא ואם גרם לו הניזק. נראה דר"ל הניזק יותר ממה שחייב לחבירו, אם בא לו על ידי שגילה לגוי מבריתו, אבל בכדי מה שחייב, אם אינו נקרא היזק עכ"ל הרי דנזק שבא לו מחמת נסיון הבריחה אם הוא גרם ע"י ישראל חייב לשלם לו הניזק.

ובשלמא אם הפקח שואלו למי תיקפת עוד תיקוף ואינו יכול להשטמ ממנו כנראה שאינו חייב לשקר אך אם אינו שואלו והפקח מקבל את גרסת הנוסע שכבר שילם ופוטרו ובא המשלם ומספר לפקח ועי"ז מקבל הנוסע קנס בפשטות הרי הוא בכלל מוסר וחייב המוסר לשלם לנוסע את הפסידו.

אמנם יש לדון הכא מדין הוא עשה שלא כהוגן אך זהו נושא אחר והאם צריך לקנסו שישלם את הקנס מחמת התנהגותו ואכ"מ ועוד ראינו את הסיפור בכמה אופנים והנאמר הוא לאופן המצוין לעיל.

תוקף מנהל מוסד, לפ"ד הרב שפרן ע"פ יסודות הפ"ת בהל" דיינים, מנהל מוסד אין לו בעלות על המוסד, והמוסד שייך לציבור אלא שהוא אפטרופוס וממונה הציבור, ואפילו מנהל כגון ראש כולל שמשלם מהכסף שלו או מגלגל הלוואות, אף אם השקיע משלו הרי רק ההשקעה שלו ולפעמים משלמים לו כפי השקעתו ומסלקים אותו. התורמים תורמים למוסד ולא למנהל, או לדמו"ר של החסידות. ולכן אין למנהל מוסד שום בעלות, אבל יש לו דין שליח הציבור שהסכימו או מינו אותו, והיינו או ע"י מצר שהחזיקו בו רבים בדיבור או ע"י קנין כמ"ש הרמ"א סי' כב, והיינו אם וכנסו אצלו כשהוא מנהל. ועוד הדמנהל הוא אפטרופוס. ועוד שדינים כדיון, וכתב הרמ"א סי' ל"ז דממוני הציבור דינים כדיינים, ונמצא שיש להם דין שליח ושל אפטרופוס ושל דיינים.

זכויות המנהל

אע"פ שאפשר לסלקו, מ"מ שונה הוא מאפטרופוס ושליח שאפשר לסלקו כרצון ב"ד כמבואר בסי' רצ, אבל ממונה ציבור א"א לסלקו בסתם, יש חשש לעז והשדא, כמ"ש בגיטין גבי בית שמינחין בו את העירוב. אלא חזו"ן דיש לו דין ירושת שררה, שאם נמצא הבן מתאים הרי הוא קודם לכל אדם לירשו. והוא מה"ת וילפי' מוהייתה לו ולזרעו אחריו כמ"ש הרמב"ם. ונתחדש בזה דיש לו תוקף ואלמות אע"פ שאינו בעלים. ויש בזה כמה חידושים, דאף אם הזקין האב ולא מת אע"פ שאין ירושה מ"מ יש ירושת שררה לבנו, ועוד ענין מצאנו שאין כל הבנים יורשים אלא רק אחד יורש אותו מי שמתאים יותר והשאר אינם כלום. ועוד מצאנו ירושת הבת, לרוב הפוסקים אף דבנחלה ליכא מ"מ כשררה יש ירושת הבת והחתן. ועיני צ"ח אליעזר שחידש בכל זה הרבה דברים.

שכר המנהל

איתא באה"ע סי' צג שאם מת והניח אלמנה ויתומים והיא רוצה לגבות כתובתה אינה יכולה לשום לעצמה דמאן שם לך, ולכן בפשטות גם הוא אינו יכול לדון לעצמו, וכן שליח אינו יכול לשום לטובת עצמו, וביארו הב"ש והח"מ דשליח הוא שליח בעלמא לטובת המוסד ולא לטובת עצמו. ויש בתי דינים שהורו שיברר כמה היה נותן למנהל אחר, ובד"כ מורים לשאול אחר. ואף אם המנהל הוא שכל מנהל מחליט לעצמו אין במנהג כלום.

הרמת מסך בבתי הדין?

האם בתי הדין יכירו בחובות בעלי מניות בחברות בע"מ לפי חוק הרמת המסך? הנידון שהתעורר בעקבות קריסתה של חברת השקעות חרדית

בחדש האחרון פסקו בערכאות כי על בעלים של חברת יזמות חרדית מוכרת שפשטה רגל אחריות אישית לתשלום חוב כספי לנושי החברה. בעקבות כך התעורר בבית המדרש שוב הנושא שלאחר ונחקק חוק הרמת מסך בו מקשר המחוקק בין חברות בע"מ לבין בעלי המניות גם לגבי החובות בע"מ כממון רגיל ולא כישות נפרדת.

נזכיר בקצרה כי בשנת 2005 למיניינם, נוסף לחוק החברות, חוק הרמת מסך, שנועד להגן על בעלי חובות (נושים) ומשקיעים בחברות, ובו מתייחס החוק לראשונה לאפשרות לקשר בין החברה לבין בעלי המניות, לגבי חובותיה.

לשון החוק הוא, בית משפט רשאי לייחס חוב של חברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות העניין צודק ונכון לעשות כן, במקרים החריגים שבהם השימוש באישיות המשפטית הנפרדת נעשה באחד מאלה (א) באופן שיש בו כדי להוות אדם או לקח נושה של החברה. (ב) באופן הפוגע בתכלית החברה ותוך נטיילת סיכון בלתי סביר באשר ליכולתה לפרוע את חובותיה, ובלבד שבעל המניה היה מודע לשימוש כאמור, ובשים לב לאחזקותיו ולמילוי חובותיו כלפי החברה לפי סעיפים 192 ו-193, ובשים לב ליכולת החברה לפרוע את חובותיה. (2) לעניין סעיף קטן זה, יראו אדם כמודע לשימוש כאמור בפסקה (1) (א) או (ב) גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע מלבררן, למעט אם נהג ברשלנות בלבד.

שמעתי ממורים ודיינים מומחים שציידו שאחר ונוסף חוק הרמת מסך לחוק החברות, לכאוי החוק ופסיקות בתי המשפט בע"מ שדיינים פעם מורים על הרמת מסך וחייב בעלי החברה בחובותיה, משייכים באופן ישיר בין החברה לבין בעל המניות ומגדירים כחייב בעצמו את בעל המניות על חובותיה, ויש לדון שנעקר מושג חברה בע"מ ממקומו לקולא ולחומרא, ושוב אין צד להגדיר את החברה כישות נפרדת מבעליה.

אמנם הדברים אמורים בעיקר לגבי החזקת מניות לגבי איסורי תורה שעוברת החברה ולא לגבי חוב ממוני ואכן בפועל בתי הדין לא מחייבים בעלי חברות בע"מ בחובות החברה היות ועכ"פ יש לדון את החיוב הממוני כאפותיקי מפורש מנכסי החברה דווקא.

אולם נראה שגם בעיקר הדין עדיין יש לדון את החברות בע"מ כישות נפרדת וכדלהלן,

א. מעיין בתוספת חוק הרמת מסך מול חוק החברות ומטרתה העיקרית של המצאה הישות העצמאית שנקראת חברה, מובן כי היות מסך נועדה למקרים בהם כוונת מנהל החברה הייתה להוות או לקפח נושים ובעלי מניות של החברה, או במקרים בהם התנהל בצורה מופקרת בניהול הכספים של החברה כשלקח סיכונים לא סבירים. כמו גם שלא כל בעלי המניות חייבים בחובותיה אלא דווקא אלו שהתירשו. ולכאוי ניתן לסכם את מטרת החוק כנועד למנוע ניצול רעצה של הקמת חברה כדי להתחמק מאחריות בהונאה או ברשלנות בניהול הכספים ועסקי החברה, ולא כחוק שנועד ליצור בעלות ושייכות בין בעל המניות לחובות החברה.

ב. אין מידע מדוייק בכמה בקשות מתוך אלו שהוגשו קיבלו בתי המשפט בפועל את בקשת הרמת המסך, כמו גם שלא ניתן לדעת בכמה מקרים בחברות שפשטו רגל לא ניסו הנושים לדרוש הרמת מסך היות וסברו שהדרישה לא תתקבל.

ג. לא ברור שיחוס החוב לבעלי המניות שהתירשו הוא שרואים את בעל המניות כבעלים מוחלט שהחוב שלו, ויתכן מאוד שהוא כדן ערבות שעל דעת כן הותר לסחור בחברה בתנאי שהבעלים מקבל ערבות למקרים שהונה או התירשו ולקח סיכונים לא סבירים.

ואפילו להרוג, וכבר נתבאר הדמרא דאתרא אם הציבור קיבלוהו עליהם יש לו כח ב"ד לכל דבר, ויש לו תוקף פעמים יותר מב"ד אפילו בלא ג' וכדין יחיד.

כבר נתבאר דלבני העיר יש כח לחייב ולהסיע על קיצתן, (כמבואר בב"ב ח:): אלא שנחלקו הראשונים אם כשהציבור מחליטים צריך רוב, [הובא בסי' רל"א], ומ"מ כשבני העיר זו' טובי העיר מחליטים ודאי סגי ברוב. ויש בזה ב' חלקים: כשהציבור כופה, כגון יש שפוחת אולם ליד בית שאין בזה משום נזק ששנים, או קניין שאינו מתאים לרוח השכונה, יש להם כח כב"ד, להחזו"א מדרבנן ולהחזו"ס מדאורייתא וכן מבואר ברמב"ן ועוד. וכבר נתבאר הכלל בזה כמו ב"ד דבעיני שיוכלו הציבור לעמוד בה, וכן בעיני הסכמת כל הציבור כעין הא דבברכות נה. דאין ממניין פרנס על הציבור אלא מדעת הציבור, ורק אם הוא תקנה הוגנת לכולם. והיינו שאם רוצים למנות והמניין אינו לטובת כל אנשי העיר לא מהני. ובמשנ"ב סי' נג שמחלק בין מינוי נבחר ציבור לש"ץ ומרביץ תורה, דממונה אפשר ברוב אבל ש"ץ ומרביץ תורה יש מחלוקת אי מהני רוב, אך מכריע המשנ"ב דכיון שמצוה מחלוקת בכל דבר וכתב הרמ"א דבעיני כוונה לשם שמים ואם נלך אחרי היחיד לא נוכל לעולם למנות אוליין בתר הרוב.

גדר ממוני ציבור

אחד הנושאים היותר מצויים הוא הנושא המוזכר בדרך אגב בהלכות דיינים, והוא תוקף הממונים על הציבור. האבן האזל מחדש שבכל מינוי לשמשים כגון לנקות את ביהמ"ד יש בזה דין חזקת שררה, ומוכיח מהרמב"ם ועוד, דממוני ציבור הוא המשרת את הציבור. והגרי"ש פסק זאת למעשה. אבל לא נהגו כן, אלא המנויים כדלהלן, כגון מנהלי מוסדות והקדשות וגבאי צדקה ומנהל גמ"ח וכו'.

אופן הבחירה כאמור הוא רק בהסכמת כולם, ושיהיו מהוגנים לכל הציבור, וכמשנ"ג סי' ברוב, ואופן המינוי כתב החזו"א בב"ב ע"פ המב"ט שאם מחתימים את הציבור בלא אסיפה סגי בזה ומועיל בחירות בקלפי, והחזו"א מוסיף דבכל ביהמ"ד יש גבאים וממונים, ואוספים את כולם ומחליטים על אחד ונעשה ממונה הציבור כמשנ"ג.

מנהל מוסד

מדור זה עוקב אחרי סכסוכי שבנים, ומטרתו להציג בפניכם את שני צידי המתרס, ולהביא תמונת מצב מרתקת ונקודת מבט שונה.

ה'תשע"ג 26א

הנותן לשכוי בינה

ה'תשע"ג 26א

זה שנים רבות שאני נוהג לקום מידי יום באשמורת הבוקר לעבודת הבורא כפסק השו"ע שיהיה הוא מעורר השחר, אך למרות השנים הרבות עדיין שר השינה אינו פוסק ממלאכתו מעצמו, ולשם כך אני נזקק לעזר כדוגמת שעון מעורר שיגרש שר השינה מעלי. בשנתיים האחרונות הגיע לבניין שלנו אדם שמשום מה שר השינה אינו מתדבק בו, ובנייקל הוא מתעורר וכל רעש מפריע לו לישון. במשך השנה הדבר אינו נוגע כל כך, אך בהגיע ימי סוכות הדבר מפריע מאוד, שהרי על כל שעון מעורר שמצלצל הוא מקים כל רעש גדול שזה מפריע לו, וכך יוצא שעל אף שרוב רובם של השכנים אין מפריע להם השעון וממשיכים לישון, על כל פנים הם מתעוררים בכל רעש גדול, מהצעקות שהוא צועק שהוא עושה, פניתי אליו על כך שהוא עושה צער לשכנים, ויש בזה משום ואהבת לרעך כמוך, והוא טען שעד שלא יפסיקו השעונים הוא גם לא יפסיק, אמרתי לו שאם הוא מצטער הרי שהוא פטור מהסוכה, אך הוא מנגד אמר שאחר שכולם יהיו מצטערים הוא כבר לא יהיה מצטער, ומאחר שהוא יכול לסלק המפריעים. הוא מחוייב

ברוך ה' זכיתי להתגורר בבניין של צדיקים ואנשי מעשה, המשימים לילות כימים ועוסקים בתורה בלילות, וקמים לתיקון חצות, אכן זכות גדולה, אלא שבהגיע ימי חג הסוכות הרי שנהפך לאבל מחולינו, החל משעת חצות ועד לשעות הבוקר המאוחרות, שעונים מעוררים מצלצלים מכל כיוון אפשרי, ואיני יכול לישון כלל ועיקר. פעם שאלתי אחד השכנים האלו כמשיח לפי תומי, מה הוא אומר האם מותר לי להניח שעון מעורר, באופן שיכול לעורר שכנים אחרים ויהיה בזה גזל שינה, והוא ענה לי שעל פי הלכה אין גזל שינה, ואדרבה הפנה אותי לשו"ת משנה הלכה (חי"ד קצט) שהביא שהמעורר הצדיק משנתו טובה הוא לו וטובה לעולם וודאי נחיא ליה בטובתו וטובת כל העולם וליכא כאן גזל אלא אדרבה טובה וזכות הוא לו, ולכל העולם, והקב"ה נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה ומעורר הצדיקים משנתם, ואם ה' גזל היאך נתן לו דעת לעורר. ועתה נפשי בשאלתי האם אכן אין שום חשש הרי יש כאן עניין של בין אדם לחברו.

תגובות למדור זה ניתן לשלוח ל b0733831747@gmail.com

מכתבים לארכת

בערב סוכות היה בדוחן ליד ביתי ערבות למכירה והיה מצויין על השלט כי ניתן לקבל שתי חבילות במחיר 10 שקלים, למעשה בכל החבילות היו חמישה בדי ערבות ובשל המחיר הזול הציבור רכש בהמוניו, וכך גם אני רק לאחר מעשה באמצע חול המועד העיר מישוה את תשומת ליבי כי באותיות קטנות היה מצויין כי המחיר הוא לסט של 2, כלומר שאני לקחתי 4 חבילות בהם 20 בדי ערבה ובפועל שילמתי רק על 8 ענפים, מיותר לציין את עוגמת הנפש שהייתה לי, ולמרות שלא השתמשתי בכל הענפים אך בדאורייתא לא ברור שאומרים ברירה, ויוצא שיתכן שלא קיימתי מצוות ארבעת המינים. אני מאוד מקווה שבעל הדוחן (לא הצלחתי למצוא אותו) שמן הסתם קלט את שאידע מחל בלב שלם לכל הרוכשים הרבים שטעו.

תועלת או אי תועלת של טוען רבני

ראית את מה שהובא בגיליון הקודם מדברי הגאון רבי פישל בירדמן שליט"א שנאמרו בפאנל המיוחד זהעמיו דבריהם על הדין, שבשום דין הטוען לא משנה את הפסק דין.

ורציתי להעיר על כך שזה אכן בדברים שהסיפור והמצויאות פשוטה, אולם התנהל אצלי כמה בוררויות בענייני חברות וכן בעניין עזבונות וכו', וראיתי בדיון שפשוט הצדדים לא היו ממוקדים, והצעתי לצדדים לקחת ייצוג ועזרה, ופשוט התברר סיפור אחר לגמרי. הצדדים פשוט לא ידעו ולא חשבו שדברים מסויימים משנים את הסיפור לגמרי.

בברכה מרובה גמר חתימה טובה
הרב מ.פ. דיין ובורר מומחה

ה'תשע"ג 26א בית הדין

בני הקטן רכש מנער שהוא מכיר בשכונה מכשיר הוברבורד, לאחר מספר ימים אני מקבל שיחת טלפון מאדם לא מוכר שטוען בתוקף שההוברבורד נגנב מבנו מספר ימים קודם לכן, ומשום כך הוא דורש שאחזיר לו בהקדם, האם אכן אני מחוייב להחזיר לו ?

תשובת הרב

נחלק את התשובה לשלוש שלבים ראשית אחר שלטענת הבן הוא מכיר את המוכר הרי שהוא יכול להתחקות אחר אותו אחד שלקח את המכשיר ללא אישור, ולהחזיר את הגלגל אחורה, במידה ואי אפשר להתחקות אחר עקביו או שאי אפשר להוציא ממנו הממון, הרי באופן שהקונה אינו מאמין לטענת אותו מתקשר שהמכשיר שלו, הרי שאי אפשר לכפות אותו להחזיר אחר שעל פי טענת הבן אותו המוכר אינו מוחזק כאדם גנב, באופן שהקונה מאמין לטענת המתקשר שההוברבורד שלו, הרי שהוא יכול להחזיר לו אותו אך כמובן שהמתקשר מחוייב לשלם לקונה את מלוא הסכום ששילם עבור המכשיר, ובלא כן אינו מחוייב להחזיר.

מכשול לדינים

ברצוני לעורר מעל במה חשובה זו את תשומת לב כל בעלי הכדבמיים (כל מיני דוכנים לא מאויישים) כלומר מצוי כיום בבתי כנסת שמניחים ספרים / ערבות / מוצרי חנוכה ועוד למכירה, מבלי שהמוכר עצמו נמצא במקום, אמנם המוכר ברורים לו הדברים אך מאחר ופעמים הכיתוב לא ברור או שישנם מוצרים דומים, ומטבע הדברים נוצר בלאגן, הרי שיש בזה מכשול לציבור.

הודעה חשובה לציבור שוחרי המשפט
הרכבים בחיכל בית הדין רחוב ריב"ל 28 בית שמש

~ הרכב יום ה' ~
 בראשות הגאון הגדול רבי שלמה זעפרני שליט"א

~ הרכב יום ד' ~
 בראשות הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

~ הרכב יום ג' ~
 בראשות הגאון הגדול רבי צבי פלדהיים שליט"א

~ הרכב יום ב' ~
 בראשות הגאון הגדול רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

~ ~ ~ ~ ~

הרכב בבית הדין 'מאורי אורי' רחוב יהודה הנשיא אשדוד
בשיטת סודי הר"א ששון שליט"א

~ הרכב ~
 בראשות הגאון הגדול רבי אלעזר שטרן שליט"א

▪ קבלת פסק דין מעמק 'מחיים' דעת' ▪ אפשרות ערעור

~ ~ ~ ~ ~

חדש הרכב בית דין גם בגני ערק

~ ~ ~ ~ ~

להזמנת דיונים ובוררויות

מזכירות בית הדין 0733831747 שלוחה 2

~ ~ ~ ~ ~

לשאלות סודיות משפט וריבית 0733831747 שלוחה 1
ובבית הדין אברהם כהנא רחוב שניאל בעיר באר שבת הגאון הגדול רבי פישל בירדמן שליט"א

אופני הקניין בשל השינויים שחלו בעולם המסחר והקניינים

בעבר, לימוד הלכות קניינים היה נושא מרכזי בלימוד ההלכה של כל אחד ואחד. הקניינים היו אחד הנושאים החשובים והמעשיים ביותר, שכן הוא נוגע ישירות לחיי היום-יום של כל יהודי. בימינו, למרות השינויים הרבים שחלו בעולם המסחרי והכלכלי, חשיבותו של נושא זה לא פחתה. אחת הדוגמאות הבולטות להלכות קניינים היא תהליך רכישת ארבעת המינים לקראת חג הסוכות, למרות שהנושא נראה פשוט וברור, הרי שהוא מלא בדקדוקי הלכה ודינים מורכבים הדורשים הבנה מעמיקה של כל דיני הקניין. החל מהאופן בו נעשית הרכישה, דרך הקפדה על פרטי דיני הקניין, ועד לשאלות הנוגעות לבעלות על המינים - כל אלה מהווים חלק בלתי נפרד מהכנת החג, וחביבות המצווה.

בין כותלי 'היכל המשפט', נפתחת דלת אל עולם מרתק, המשלב שיעורים מעשיים, מסלול לימודי מקיף ומבחנים תקופתיים, השאלות לחזרה המחולקים לתלמידים, מעניקים משוב חשוב, מאפשרים לזהות נקודות חולשה ולחזק אותן, ומכינים את התלמידים לקראת הבחינות הסופיות.

אם אתם מחפשים את הדרך להגשים את חלומכם להצליח בעולם המשפט, 'היכל המשפט' מזמין אתכם להצטרף למסע מרתק זה.

בימינו. בעידן המודרני, כאשר עסקאות רבות מתבצעות באמצעים דיגיטליים, כגון חוזים מקוונים. בהקשר זה עולים שאלות ונידונים חדשים בנוגע להלכות קניינים. ליצד מתיישבים דיני הקניין עם המציאות העסקית של ימינו.

גם כיום לאחר שתקנו חז"ל את קניין סיטומתא במטרה להקל על ביצוע עסקאות בשוק, עדיין ישנה משמעות לקנייני כסף הגבהה ומשיכה.

גם כיום לאחר שתקנו חז"ל את קניין סיטומתא במטרה להקל על ביצוע עסקאות בשוק, עדיין ישנה משמעות לקנייני כסף הגבהה ומשיכה.

לומדים חושן משפט ומחפשים את הלחייעשה

בימים אלו נפתחה ההרשמה לקבוצות השימושי המעשי להכשרת דינים מוצי"ם ובוררים בדיני ממונות שעל ידי בית הדין ובית ההוראה 'היכל המשפט' בנשיאות הגאון הגדול רבי נפתלי נוסכוים וגדולי הדיינים שליט"א שיעורים מיוחדים ומרתקים בהנעשה בבית הדין שיעורים בפקרטיקה המעשית מתוך עולם בית הדין על ידי רבני ודייני בית הדין שליט"א ומומחים בתחומים שונים

דגש על נושאים אקטואליים

פרקטיקה בשרע חרם חלק ג והלכות ריבית
דיני חוים - דיני שותפין - דיני צואות הורשות - הלכות דינים - דיני ריבית - נזקי שכנים - אונאה - שכירות פעילים - נזקיין - שכירות - ערבות ועוד. עריכת חוים וניסוחם - הבנת חוים - נזקי בניה - נזק לרכוש מבוסח - תאונות נזקים ותאונות עבודה - הלשנות על 'מאכערים' - זכויות יוצרים - הסכמי שיתוף - פרוק שותפות - צווי בית משפט - פירעון חוב על ידי הורשים - טיול צואת אב על ידי האם - מנהל עובד בקיום צוואה - בנים מאומצים - נסיון אחר השלשה - סדר חלוקת נכסים - הרכבי בית דין ודין יחיד - דינים שאינם מצריכים דינים משפטיים - נסיון גישור - טענת פסול דין ועילות הפסילה - מעמדו של טוען רבני - ייצוג בעלי דין בקבוצות רכישה - סרבי בית דין, שוק ההון - כרטיסי אשראי - מערכת הבקאות - עסקאות ברט - צייננים - גמחים - היתר העיסוק - פיוני שוכר - תאריך עברי ולועזי - מוניטין בחנות - אונאת בגדלן - שביתת עובדים ועוד.

השיעורים יתקיימו אחת לשבוע למשך קרוב לשלוש שנים • חומר עיוני ומסכם • עבודה מעשית בתיקי דינים • מעגות מתוך עולם בתי הדין • בסיום המחזור ולפי החלטת הרבנים ישובצו הלומדים כרבנים ובוררים בבית הדין ובית ההוראה היכל המשפט ויוכרוו בכתר תעודת ידיו ידיו על רוב שו"ס חורים • ותעודה על הלכות ריבית.

לפרטים והרשמה

בארה"ב

בארה"ק

845-293-3301

0556712282

היכל המשפט

מילא טבא וגדיא ימא

ברגשי גיל ושמוחה, בהלל ובשבח נשגור בזה ברכה נאמנה קדם הרבנים הגאונים חברי היכל המשפט שהשמחה במעונם ה"ה

הגאון רבי אהרן אייזנבאך שליט"א - לרגל הולדת הבן
הגאון רבי אסף אלישע שליט"א - לרגל הולדת הבן
הגאון רבי נפתלי צבי אנגלרד שליט"א - לרגל התמנותו לכהן פאר כר"מ בשישיבה גדולה עיון התורה בני ברק
הגאון רבי יוגב בוטה שליט"א - לרגל הוצאת ספרו
הגאון רבי שמעון ישראל וויגנדרלי שליט"א - לרגל הולדת הבת
הגאון רבי חיים מאיר ווסרמן שליט"א - לרגל נישואי בנו
הגאון רבי אלימלך צבי חשין שליט"א - לרגל אירוסיו בנו
הגאון רבי פנחס אליהו כהן שליט"א - לרגל הולדת בנו
הגאון רבי אוריאל לביא שליט"א - לרגל נישואי בתו
הגאון רבי מנשה נסים שליט"א - לרגל היכנסו בנו נ"י לעול תו"מ
הגאון רבי שמעון פויגל שליט"א - לרגל שמחת הולדת בנו
הגאון רבי משה ציביל שליט"א - לרגל הולדת הבת
הגאון רבי יצחק טוביה קהת שליט"א - לרגל הולדת בתו למול טוב
הגאון רבי זלמן קרעמנס שליט"א - לרגל נישואי בנו ולרגל הוצאת ספרו 'תנים עולם הכשרות'
הגאון רבי מיכאל חיים רושמן שליט"א - לרגל הוצאת סדרת ספרי 'משפטי מיכאל' על הלכות דינים
הגאון רבי יעקב שלמה שיינברגר שליט"א - לרגל שמחת אירוסיו בתו שתחי' ולרגל הוצאת ספרו 'במשנת הרב' על הלכות ריבית
הגאון רבי יצחק אליעזר שוב שליט"א - לרגל שמחת הבר מצוה לבנו נ"י
הגאון רבי ישעיהו שולביץ שליט"א - לרגל שמחת נישואי בתו שתחי'

מאת: אפריל 2014

י"ל על ידי בית הדין ומרכז הבוררות היכל המשפט + טלפון 0733831747 + מייל: heychalhamishpat@gmail.com + לתרומות והנצחות יש ליצור קשר 0534195493

נתרם לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שמואל אליהו
ברה"ח ר' יהודה פסח
זצוק"ל טו טבת

לעילוי נשמת
מורינו הגאון רבי ירחמאל
בהר"ר יעקב זצוק"ל

לעילוי נשמת
מורינו הגאון רבי ירחמאל
בהר"ר יעקב זצוק"ל

נתרם על ידי ידיו הנעלה
הרה"ק חיים שטרן שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו

לסובת נשמת זקנינו
הגאון הקדוש
אליעזר בהק"ש שמואל שמעלקע
בעל המעשה רוקח

לט"ו סניגורן של ישראל
הרה"ק לוי יצחק
בהרה"ק מאיר
מבארדיטשוב

הוצאות הגיליון נתרמו

קח גם אתה שותפות קבועה
בהפצת הגיליון

לתרומות והנצחות
0534195493

נתרם על החפץ בעולם שמו
להצלחת בנו הניק וחכים
בשיבה, ושיהיה לו חשק
וערבות בלימוד התורה

נתרם על ידי ידיו הנעלה
הרה"ק חיים שטרן שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו

